

NORCONSULT AS
Postboks 626
1303 SANDVIKA
Att. Vidar Antonsen

Saksbehandler, innvalgstelefon
Erica Neby, 62 55 11 65

Åkersvika naturreservat - dispensasjon for oppgradering av spillvannsledning

Statsforvalteren i Innlandet gir HIAS IKS dispensasjon fra verneforskriften for Åkersvika naturreservat § 3 a og c og § 5 a for legging av ny spillvannsledning med tilhørende nye konstruksjoner, sanering av gammel ledning inklusive konstruksjoner, samt tilknyttet motorferdsel, gravearbeid og vegetasjonsfjerning i forbindelse med tiltaket. Tiltaket skal være ferdig i løpet av april 2022. Se vurdering og tilknyttede vilkår nedenfor.

Søknad

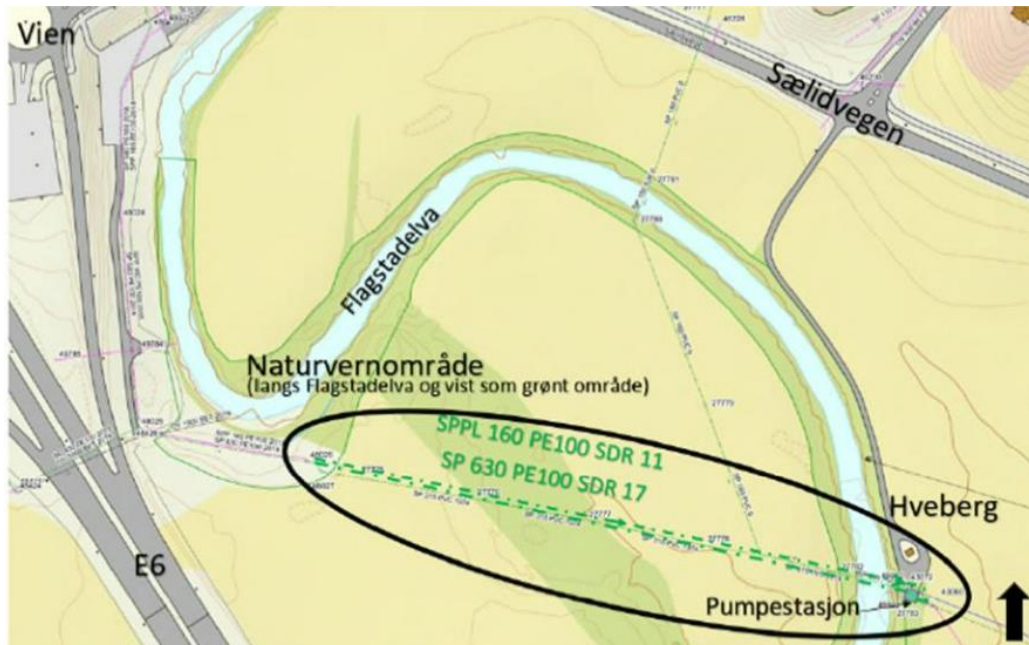
Vi viser til deres søknad av 29. juni 2021 samt tilleggsinformasjon sendt oss 18. august 2021 og 26. august 2021. Dere ønsker å sanere en gammel spillvannsledning samt oppdimensjonere spillvannsledningen på strekningen Vien – Hveberg, delvis i Åkersvika naturreservat. I forbindelse med E6-utbyggingen ble spillvannsledningen langs E6 oppdimensjonert, og det er nå den siste strekningen fra E6 til pumpestasjonen som gjenstår. Se kart nedenfor i figur 1.

Dere skriver at i forbindelse med saneringen skal eksisterende spillvannsledning separeres i to spillvannsledninger der Hias sin spillvannsledning tilknyttes ny inntaksløsning på Hveberg pumpestasjon, mens den andre ledningen (Biosirk Norge AS) tilknyttes på trykksiden av Hveberg pumpestasjon. Dagens ledning har dimensjon 315 mm, mens ny ledning vil få dimensjon 630 mm. De nye ledningene har en estimert levetid på 100 år, og det forventes ikke store vedlikeholdsarbeider (graving) på ledningen i løpet av den tiden.

I forbindelse med oppdimensjonering og ny inntaksløsning er det behov for å anlegge nytt nødoverløp ut i Flagstadelva for å hensynta oppdimensjoneringen av spillvannsledningen. Dagens pumpestasjon, Hveberg pumpestasjon, har i dag et nødoverløp til Flagstadelva. Ny plassering av overløpsledning vil være i nærheten av det gamle nødoverløpet. Det gamle nødoverløpet vil fjernes. Nødoverløpet vil være permanent som et sikkerhetstiltak i tilfelle pumpestasjonen midlertidig må stenges ved f.eks. strømbrudd eller andre uforutsette hendelser. Etter deres mening

vil forurensingspotensialet ved den nye løsningen være lavere enn den gamle løsningen ettersom Biosirk Norge sitt spillvann ikke vil gå i overløp fra Hveberg pumpestasjon.

Figur 1. Kart fra søknaden av 29. juni 2021.

Når dere skal grave i Flagstadelva vil elva midlertidig avledes. Bunnsbstrat vil fjernes og benyttes til reetablering av elvebunn. Spillvannsledninger vil få en overdekning på ca. 1,4 meter fra toppen av røret og opp til elvebunn. Spillvannsledninger vil erosjonssikres med «betongmadrasser», det er en dukforskaling som fylles med betong. Tykkelsen på erosjonssikringen er ca. 15 cm, og erosjonssikringen vil få ca. 1,2 meter overdekning til elvebunn.

Dere har vurdert grøftefri rørlegging, men på grunn av dårlig fall på prosjektert ledning (7 promille fall) og behov for inn- og uttrekkingsgroper i naturreservatet, anses ikke grøftefri rørlegging som gjennomførbart. I tillegg er det behov for erosjonssikring av spillvannsledninger. Dere har også vurdert å legge ledningen i et trekkør under Flagstadelva, men et slikt rør har også en levetid på ca. 100 år, og da blir fordelene med et trekkør borte.

Arbeidene er planlagt gjennomført i perioden november 2021 med ferdigstilling april 2022. Områder langs Flagstadelva er flomutsatt. Kryssingen av Flagstadelva er planlagt utført i januar måned. Dette er både med hensyn til eventuell vår- og høstflom, men også av hensyn til fiskevandring for ørret og harr. Rekkefølgen på gjennomføringen er å starte opp rundt Hveberg pumpestasjon og arbeide seg vestover. Ved å anlegge det nye ledningsanlegget ved siden av det gamle kan man redusere behovet for overløp til kun nødvendige omkoblinger. I løpet av april måned vil omkoblingen i vest mest sannsynlig gjennomføres.

Åkersvika naturreservat

Åkersvika naturreservat ble opprettet 1974 og har status som Ramsarområde og dermed internasjonal verdi som våtmark. Formålet med opprettelsen av naturreservatet er å bevare et verdifullt våtmarksområde som et dynamisk og komplekst innlandsdelta med kroksjøer og meandere og med stor variasjon i naturtyper, blant annet rike utforminger av bløtbunn, sumpmark, fuktenger, flomskogsmark og fastmarksskogsmark. Området har særlig stor betydning for biologisk

mangfold i form av raste- og hekkeområder for våtmarksfugl og som leve- og voksested for sjeldne og truede plante- og dyrearter. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i en god tilstand og eventuelt videreutvikle dem.

Ifølge verneforskriften for Åkersvika naturreservat § 3 a er vegetasjonen i vann og på land, herunder døde busker og trær, vernet mot skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter og sopp (inkludert lav) eller deler av disse fra reservatet. Verneforskriften § 3 c sier at det ikke må iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av anlegg, andre varige eller midlertidige innretninger, fremføring av jordkabler, kloakkledninger, drenering eller annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling eller lagring av masse (opplistingen av tiltak er ikke uttømmende). Forskriften § 5 sier at all ferdsel skal skje varsom og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner. Videre sier § 5 a at det er forbudt med motorisert ferdsel på land og på is i reservatet.

Det finnes ikke spesifiserte unntaks- eller dispensasjonshjemler i verneforskriften som det omsøkte tiltaket kan vurderes etter, og søknaden må derfor vurderes etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i § 8, jf. naturmangfoldloven § 48. Denne hjemmelen skal være en sikkerhetsventil for tiltak som ikke kunne forutses eller spesielle/særskilte tilfeller som ikke ble vurdert på vernetidspunktet. Bestemmelsen åpner for at det kan gis dispensasjon dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig. I tillegg må søknaden vurderes etter de miljørettslige prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12, jf. naturmangfoldloven § 7 om prinsipper ved offentlig beslutningstaking, og vise hvordan disse er vektlagt.

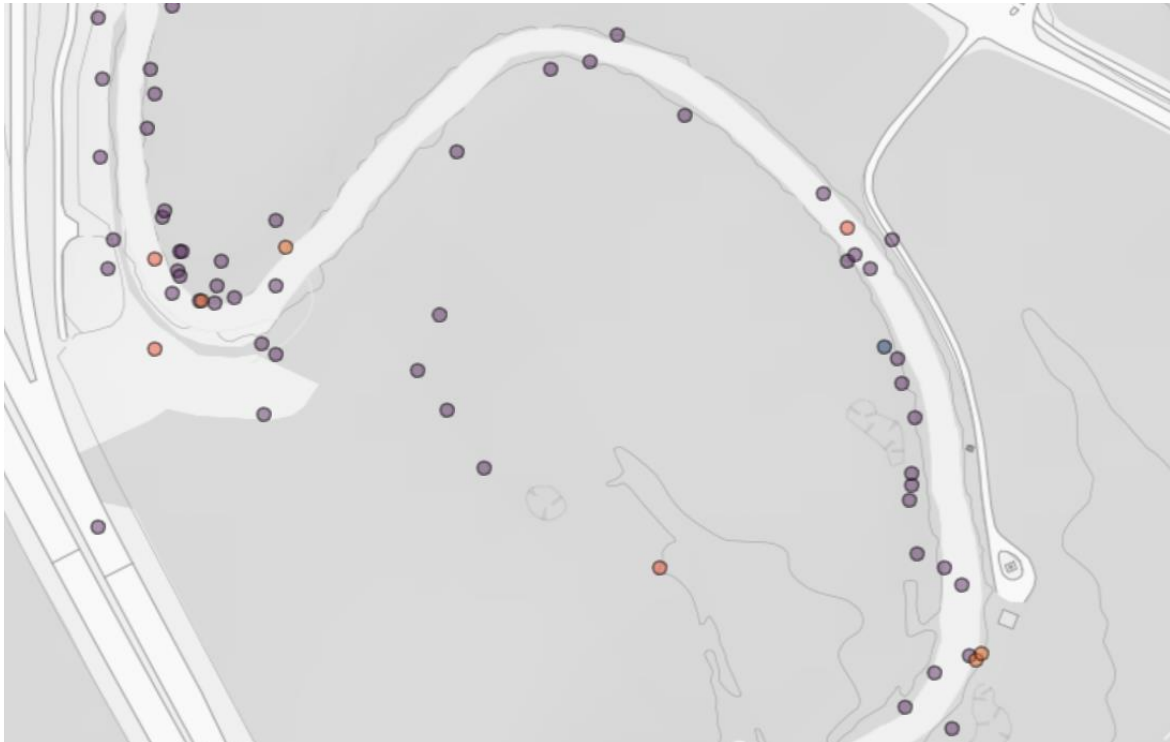
Statsforvalterens vurdering

Kunnskapen om verneverdiene i naturreservatet er god. Sist oppdatert med kartlegginger i forkant av revisjonen av verneforskrift og grenser i 2016 i forbindelse med ombyggingen av E6 gjennom området, samt registreringer av arter og naturtyper i Naturbase og Artskart. Det gjøres også årlige fugletellinger i reservatet. Statsforvalteren vil på dette grunnlaget fastslå at kunnskapen om artene og områdene er god og oppfyller kravet i naturmangfoldloven § 8.

I områdene hvor det planlegges inngrep i bakken, er det flommarkskog av svært høy verdi og kantsoneskog langs Flagstadelva. Også selve Flagstadelva som skal krysses er et viktig bekkedrag hvor både harr og mjøsørret gyter. Det er registrert fire rødlistede karplanter/moser i området; alm (VU), vassveronika (VU), mandelpil (NT) og striglekrypmose (NT). I tillegg finnes det uønska organismer som kjempespringfrø, alaskakornell, rødhyll, sibirertebusk, kanadagullris og ulike *Phytophthora*-arter i området. Se kart i figur 2 for registrerte rødlisteforekomster (rødlig prikker) og svartlisteforekomster (grå/svarte prikker). I tillegg er kantsona langs elva viktig for både fugler og vannorganismer, siden den er gjemmested, hekkeplass, skyggeplass, fødesøksplass mv. for en rekke arter. Området brukes i liten grad av rastende fugl.

For å unngå nytilførsel av fremmede organismer til reservatet og for å unngå å spre allerede etablerte fremmede organismer ut av reservatet, må kjøretøy og andre maskiner som skal være i kontakt med jord, vegetasjon og vann rengjøres for eventuelle jord- og planterester før de kjører inn og ut av reservatet, jf. føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9.

Statsforvalteren i Innlandet har sammen med Innlandet fylkeskommune tidligere uttalt seg i denne saken når det gjelder inngrepet i Flagstadelva i henhold til forskrift om fysiske tiltak i vann. Vi viser derfor til denne vurderingen som kort sagt sier at det går bra å utføre tiltaket med tanke på mjøsørreten som uansett ikke gyter så langt ned i Flagstadelva og at harren som gyter på våren ikke vil bli påvirket av tiltaket.

Figur 2. Utsnitt fra Artskart 26. august 2021. Rødlige prikker er rødlistearter, grå/sorte prikker er svartlistearter.

Vi er generelt skeptiske til legging av nye ledninger i reservatet, siden dette som regel medfører vedlikehold og behov for flere inngrep i reservatet i fremtiden. Dere har opplyst om at spillvannsledningen allerede er oppgradert til og med startpunktet (jf. kart i figur 1), og det kun gjenstår siste biten frem til pumpestasjonen. Ny ledning har en estimert levetid på ca. 100 år, og dere forventer ikke større vedlikeholdsarbeid som vil medføre graving i bakken/elva i løpet av den tiden. Dette er faktorer som gjør det vanskelig å finne en alternativ plassering av tiltaket, og som tilsier at det ikke vil bli mye oppgraving av bakken/elva i forbindelse med fremtidig vedlikehold av ledningen.

Det omsøkte tiltaket vil medføre et betydelig inngrep i vegetasjon, bakke og elv. Det vil måtte felles trær i forbindelse med tiltaket. Disse må legges tilbake i reservatet for å bli til død ved og for å ikke spre *Phytophthora* videre til nye plasser. Vegetasjonen på bakken vil også bli påvirket av gravinga, men dersom topplaget av jorda løftes av og legges på egnet sted mens det graves i dypere jordlag, for å deretter legges tilbake når tiltaket er ferdig, vil inngrepet i jorda minimeres. Det må også sørges for at vegetasjonen langs elva vokser tilbake i etterkant av tiltaket. Siden det er en begrenset strekning av kantsona som blir berørt, bør denne kunne reetablere seg naturlig. Dette bør sjekkes påfølgende sommer. Det samme gjelder for elvebunnen; denne må tilbakeføres til naturlig tilstand i etterkant av tiltaket, og vandrende fisk må kunne passere området om høsten (ørret). Dersom alle disse tiltakene blir gjort, tror vi ikke at den samlede belastningen på reservatet vil øke nevneverdig, jf. naturmangfoldloven § 10.

Naturmangfoldloven § 11 om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver kommer til anvendelse i denne saken siden det vil være mer kostbart å reetablere vegetasjon og elvebunn jamført med å ikke gjøre slike tiltak.

Tidspunktet for gjennomføringen (november 2021 - april 2022) er ikke helt optimal, siden november måned kan være ugunstig for mjøsørretens vandring og april kan være forstyrrende for

tidlighekkende fugl. Dere opplyser om at dere planlegger kryssing av elva i januar – dette er et bedre tidspunkt for vandreende fisk enn november. For å unngå forstyrrelse av tidlighekkende fugl bør støyende arbeid i skogen minimeres mest mulig på våren, slik at støyende arbeid i hovedsak vil foregå på åkeren, slik dere også beskriver i deres søknad, jf. naturmangfoldloven § 12.

Selv om vi ikke ønsker nye anlegg i reservatet, ser vi at det omsøkte tiltaket er et siste ledd i et større prosjekt som vanskelig kan legges utenom reservatet. Dersom de nye ledningene har en holdbarhet på ca. 100 år og ikke krever mye vedlikehold i løpet av den tiden, i tillegg til at alle hensyn beskrevet ovenfor og i vilkårene nedenfor tas, anser vi at tiltaket ikke er i strid med verneformålet eller kan påvirke verneverdiene nevneverdig. Dermed er vilkårene for å kunne gi en dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48 første alternativ oppfylt.

Denne saken vil kunne skape presedens for lignende saker i fremtiden og i andre verneområder, men siden det er vanskelig å se for seg å fullføre dette prosjektet utenfor reservatet i tillegg til at det nå stilles en rekke vilkår som skal gjøre inngrepet mer eller mindre usynlig etter noen måneder, så anser vi at presedensvirkningen ikke er problematisk.

Vedtak

Med hjemmel i naturmangfoldloven § 48, første alternativ, gir Statsforvalteren i Innlandet HIAS IKS dispensasjon fra verneforskriften for Åkersvika naturreservat § 3 a og c samt § 5 a for legging av ny spillvannsledning med tilhørende nye konstruksjoner, sanering av gammel ledning inklusive konstruksjoner, samt tilknyttet motorferdsel, gravearbeid og vegetasjonsfjerning i forbindelse med tiltaket. Følgende vilkår er knyttet til tillatelsen:

- Tillatelsen gjelder for HIAS IKS med eventuell underentreprenør.
- Tillatelsen gjelder fra og med 1. november 2021 til og med 30. april 2022. Kryssing av elva kan bare skje i løpet av januar/februar måned.
- Det skal tas hensyn til vegetasjon og dyreliv når tiltaket utføres.
- Felte trær skal bli liggende i reservatet.
- Kjøretøy og maskiner skal rengjøres for jord- og plantemateriale før de kjører inn og ut av reservatet.
- Øverste jordlag med vegetasjon skal løftes bort mens gravingen foregår, og legges tilbake når prøvetakingen er utført.
- Elveløp og elvebunn må restaureres tilbake til opprinnelig naturtilstand etter sluttført arbeid.
- Vandringsmulighetene for fisk om høsten må opprettholdes.
- HIAS IKS skal sørge for at det gjennomføres en befaring av kantsona i reservatet i løpet av sommeren 2022, for å se på naturlig gjenvekst. Manglende gjenvekst må utbedres med naturlig forekommende arter.
- Denne tillatelsen må medbringes i felt under tiltaket.

Dette vedtaket er fattet med hjemmel i naturmangfoldloven § 48. Vi gjør oppmerksom på at denne dispensasjonen kun gjelder i forhold til verneforskriften for Åkersvika naturreservat. Dere må selv innhente tillatelse etter annet lovverk i tillegg til eventuell grunneiertyllatelse.

Klageadgang

Dette vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse, jf. forvaltningsloven § 28. Frist for å klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. Klagen stiles til Miljødirektoratet, men sendes til Statsforvalteren i Innlandet.

Med hilsen

Vebjørn Knarrum (e.f.)
avdelingsdirektør

Erica Neby
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Norges vassdrags- og energidirektorat	Postboks 5091 Majorstua	0301	OSLO
Hamar kommune	Postboks 4063	2306	HAMAR
Innlandet fylkeskommune	Pb. 4404	2325	HAMAR
Hans Olav Wedvik	Børstad Gård, Børstadalleen 112	2318	Hamar
Signe Louise Berthelsen	Børstad Gård, Børstadalleen 112	2318	Hamar
HIAS IKS	Postboks 4065	2306	HAMAR
Bård Wetten	Vienvegen 28	2318	HAMAR
Ellen Merete Hveberg	Midtvangvegen 9	2323	Ingeberg